

ACC. N:R M. 8677: 1-7.

Landskap: Småland, Halland Upptecknat av: Olof Iwenningsson
Härad: Västbo Adress: Fack 28, Anderstorp
Socken: Vilstad, Anderstorp, Varberg Berättat av: G. Landström
Uppteckningsår: 1942. Född år 1856 i Anderstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljuncket torp. s. 1-2.
Offerkälla, - "Glöje källa". s. 3-4.
Lappkvinnor hämnades på bonde. s. 5.
Den Orde, - svart hund m. m. s. 6-7.

Skriv endast på denna sida!

Omkring 3 km från Vällstads kyrka i nordostlig riktning, på prästgårdens ägor, finnes ett mossbeväat härr i skogen. Lagen förtäljer: vilket jag både har läst, och hört berättats om av olika personer. Bland en av berättarna var min gamla farmor.

På detta härr har en gång ett torp legat. Men folket där skulle ha varit så oegudaktigt, att när folket i trakten en jul var på väg där förbi, till julottan, så var kröken i full gång där på lagen. På juldagen kom det bud från Parlaup: så hette torpet: till prästgården, att pastorn skulle komma och giva en sjuk kvinna nattvarden. Pastorn gav sig iväg till torpet. Framkommen till sängen, fann han en sugga istället för en kvinna. Suggan hade det slagit full av brännvin, och brundit om klotet (huvudet) om kunnudet. I förtvivlan över detta folks ondaka, gick

ACC. NR M. 8677:2.

pastorn ut på gården. Där utsträckte han sina
knäppta händer mot himmelen, och utropade: "Herse
låt icke ditt ord och heliga sakrament bespot-
tad vara, och din tjänare begäddad vara. På
pastorns klagan, böjade jorden rännor och hus och
folk sjunka i dess djup. Men han bohen som
pastorn tämna kvar, där inne i stugan, kom-
mer forande upp genom skottaren.

Det säges också, att folk som gått där
förbi, hava hört kypor gala från häradets djup.

Pastorn skulle ha betat Thure och
parit kyrkherde i Villstad under åren 1770-1776.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

folket
var ande-
t. Men
inte

hem. söderut
ställa.

is by i
a. I denna

till bet-
inna källa

allra
an där m

helt är
or gå till

sina
net. Men

först måste de offra några renar till Källans ande.
Detta var brukligt till så sent, som en ättio och sjuttio
år tillbaka.

Min morfars berättade, hur en bonde i Ljun-
g tog upp en del pengar ur Källan. Detta hände i slutet
av 1800-talet. Hur det var, så fick bonden en sådan
otus med sina kreatur. Då förstod han, att det var
pengarna, som han tagit från Källans ande, som
gjorde otusen. ^{En} dag kom han till morfars, och en närboen-
de granne. Så sa han: hö ni, velle ni va bra
å följa med mig till Ljunje Källa, som vet ni. Ja
han nämnde tatt upp pengarna ur Källan, så fått
en sån förträcklig otus med kreaturen ren, så nu
vill ja lägga tillbaka de ja tatt, igen. Sj ja förstå,
att det ä inte rätt, att ta Källans tillhörighet.

De följde med som vittne, och såg när bon-
den kastade in pengarna, vars antal var 85 eller 88 st.
Efter den händelsen fick bonden turan tillbaka

Nämnda bonden var en rik och välbergad man. I bygden gick han under namnet Laxapette. Gick detta ökenamnen kommit till vid jag ej. På äldre dagar fick han svårt vid att gå. Det ena benet hade blivit längre än det andra, och därför måste slängas utåt för varje steg han tog. Hur han blivit sådan har sin historia.

En morbror till mig berättar hur han har hört det berättas: Det var på vintern som några tuktba Lappkvinnor begärde att få övermatta hos bonden. Men de blevo utskända i den stora kvällen och djupa snön. Dessa Lappkvinnor gick omkring och sålde hemstjäl men de voro också fruktade för sin trollkunghet. För tillfället tänkte väl ej bonden på deras makt. Men väl utkomna på gården, utslungade de hotbåer mot honom. "Lika tjötta som vi äro, lika svårt skall du ha vid att gå." Så löt ungefär deras hot. Vilket också gick i uppfyllelse.

Min morfars far såg den onde flera gånger.
Denne man hette Sandberg och var född 1829 i Söderstorp socken.
Det var en karaktärsfast person, och drack både sprit och
kortspel. Han tjänade "Kungliga majestäd och kassa": och det var då
han såg den onde. Det var vid Värbergs fästning, han gick vakt
en mörk höstkväll. Inne i vaktstugan satt kamraterna och spel-
de kort. Medan han gick där ute i mörkret, kom det en
stor svart hund och satt upp framtassar på fönsterkarmen,
och kikkade in i vaktstugan, och från hundens gap kom det
eldflammar. När han en stund tittat där in försvann den.
Då gick Sandberg in till kamraterna och sa, "ni måste ^{absolut} ~~absolut~~
slut upp med kortspelen", vilket de också gjorde. Ty
hans tillförlitelse var så beständig, så de fruktade att där
låg något bakom.

En annan gång såg han den onde vid
en plats som heter "Räjelisena" på vägen mel-
lan Söderstorp och Lislared. Sandberg hade
då varit i Lislared och var på väg hem.

ACC. NR M. 8677:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Då han kom till nämnda liden eller backar,
så kom en stor hand ut ur skogen, och följ-
de efter, ända tills han kom till grinden
vid hamnet. Platsen där kunden kom fram ur
skogen och till Sandbergs hem som hette Gwalle-
bo var väl nära en och en halv km.

Min sageman berättar att vid dessa
röjelies skulle en människa blivit mördad.

När den onde kom i Sandbergs
väg kan inte sagemannen minnas. Men den
första pågåelsen var omkring 1880-talet eller
något tidigare, den andra kanske några år
senare.